

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15

Заснований в 1996 році

Рівне – 2001

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць:

**Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 15. — Рівне,
РДГУ, 2001 р. — 160 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН
Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович**
(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**
(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**
(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 8 від 30.03.2001 р.).

Збірник затверджений ВАКУ України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАКУ України № 1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАКУ України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 6.

© Рівненський державний гуманітарний університет,

2001

		Висловлення власної думки щодо почутого
	перекази.	Переказ змісту опису картини. Переказ фрагменту літературного твору з описом-характеристикою персонажів, явищ природи
	Складати діалог	Складання діалогу у формі запитань і відповідей про визначення композиції майбутньої роботи, сюжету
	Редагувати зв'язні висловлювання (знаходити і усувати недоліки у висловлюваннях)	Взаєморецензування усних та письмових відповідей. Оцінювання якості висловлювань, почутих на уроці. Вдосконалення висловлювань.

Характер супровідної мовленнєвої діяльності, яка включається у процес педагогічного спілкування між вчителем та учнями при виконанні різних видів роботи суто предметного змісту, види мовленнєвої діяльності вчителя і учнів, необхідні для виконання вимог програми, наведено у таблиці 2.

Отже, на уроках образотворчого мистецтва можна створити найбільш сприятливі умови для поглиблення знань і вдосконалення умінь у двох напрямках — у збагаченні лексичного запасу учнів і в оволодінні зв'язним мовленням. Пріоритет лексичної роботи зумовлений тим, що в сферу учнівського мовлення вводяться нові для дітей поняття, новий зміст, нові теми висловлювань. Можливості для розвитку монологічного мовлення визначаються самим навчальним процесом. Стимули для зв'язних висловлювань виникають не штучно, як на уроках мови, коли доводиться роз'яснювати дітям характер мовленнєвої ситуації, а природно, у ході педагогічного спілкування, спрямованого на засвоєння змісту предмета. Ефективність такої роботи зумовлена взаємодією механізмів внутрішнього та зовнішнього мовлення (мотив, задум та його словесна реалізація).

ЛІТЕРАТУРА

1. Експериментальна інтегрована програма з образотворчого мистецтва. 1-4 класи // Початкова школа, 1999, № 9, Вкладка. – С. 1-24.
2. Програми середньої загальноосвітньої школи. 1-4 (1-3) класи. – Київ: “Бліц”, 1997. – 206 с.
3. Тименко В. П. Методика викладання художньої праці в початкових класах: Навчально-методичний посібник для вчителів. – Київ: “Спалах”, 1998. – 72 с.

Одержано редакцією 14.02.2001.

УДК: 378. 17

В. Б. ТЮСКА

ТВОРЧІСТЬ – ЯК ДІЯЛІСНИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

Особистість – найскладніше явище, створене людиною за весь час існування її і розвитку. Два людські винаходи, зауважував І. Кант, можна вважати найважчими, а саме: мистецтво управляти і мистецтво виховувати. Вони взаємопов'язані. Управляти, виховувати інших значно легше, ніж здійснювати самоуправління і самовиховання. Якщо людина навчиться управляти собою, тоді їй не так важко буде управляти процесом навчання. Творчій особистості притаманні: неабияка енергія, завзятість, терпимість, адаптивна гнучкість, сприйнятливність, оригінальність.

Творчість, як явище виникає у процесі становлення людського індивіда. Кожна потенційно обдарована, людина завжди сама прагне до нового, прилучає інших до участі в оновленні суспільства, соціальна спадщина якого складається з продуктів індивідуальної діяльності. Відомий французький вчений П. Тейяр де Шарден /1881–1955 рр./ у праці "Феномен людини" переконливо доводить, що людиною рухає невичерпне і непереборне прагнення до

нового. А щоб цей процес діяв і активно розвивався, кожному потрібне забезпечення місця і можливості реалізувати себе, тобто, прогресуючі люди повинні мати реальні перспективи, до кінця розкрити самих себе.

На початку ХХ ст. російський дослідник проблем творчості П.К. Енгельмейер /1862-1924 рр./ зазначав: "Творчість – це життя, а життя – це творчість." [8, 176] Дійсно, людина сама творить себе, робить своє життя унікальним і неповторним. Щодня його змінюючи, вона його оновлює, – це необхідний атрибут будь-якої творчості. Вчені-генетики, спираючись на ґрунтовні дослідження, стверджують, що кожна людина генетично унікальна, і в минулій, сьогоденній і майбутній історії не було і не буде двох генетично ідентичних особистостей. Слід зазначити що ситуації, в які потрапляє людина, так само унікальні. Вони спричинюють необхідність у кожному конкретному випадку приймати рішення та діяти відповідно до особистої оцінки ситуації. Усе це приводить до того, що людина перебуває в умовах, що постійно змінюються і спонукають її до життєтворчості.

Творчість – процес багатосторонній. Він включає в себе і соціальне, і психічне, і фізіологічне, які збагачують дане явище. У творчості особливого значення набувають як соціальні, так і особисті чинники, зокрема психологічні якості особистості, її характер, сила волі, винахідливість, пристрасть, досвід, інтелект, гострий розум, інтуїція, уява тощо.

Важливою умовою творчості є сприйняття нових ідей, здатність знаходити і порушувати проблеми, незалежність поведінки та суджень і водночас уміння поступатися і відмовлятися від своїх попередніх думок, критичність, сміливість, терпимість.

Це поняття широке, його роз'яснення знаходимо ще у давньогрецького філософа Платона / V-IV ст. до н.е./ "Творче мистецтво, – зазначав він, – є такою здатністю, яка виступає причиною того, чого раніше не було. Усе, що викликає перехід з небуття, в буття, є творчість. Отже, створення будь-яких творів мистецтва чи ремесла можна назвати творчістю, а всіх "створювачів" – їх творцями ". [1, 135]

Під творчістю в основному розуміють діяльність, результатом якої є створення Індивідуально нового, неповторного, оригінального. Сама природа творчості нерозривно пов'язана з поглядом на питання про появу нового. Сама творчість завжди пов'язана зі створенням чогось оригінального, неповторного, індивідуального. Акт творчості на відміну від дій, заснованих на використанні вже відомих прийомів і правил, що ведуть до заздалегідь визначених результатів, завжди означає пошук цілком самостійного на шляху до досягнення бажаної мети. Творчість у найвищому розумінні її неминуче включає в себе момент непередбаченості, вона у своєму розвитку наповнюється уявою, інтуїцією, свіжістю новизни. В особистості загострюється здатність до несподіваних рішень, незвичайного глибокого осягнення дійсності. Саме ця особлива стадія натхненності звичних професійних прийомів і правил формує готовність до несподіваних поворотів, які проявляються в умінні діяти у зовсім непередбачених обставинах. Внутрішнім потягом творчості стає особливий динамізм усіх якостей і властивостей особи, здатних реалізуватися у конкретному творчому акті. Саме цей динамізм і є основним змістом поняття, яке прийнято називати творчим потенціалом. Щодо нього відомий російський психолог Л. С. Виготський /1896-1934 рр./ писав: " Звичайно, найвищий вияв творчості і досі доступний лише небагатьом обраним геніям людства, але у буденному житті, що оточує нас, творчість є необхідною умовою існування, і все, що виходить за межі рутини і в чому міститься хоча б йота нового, зобов'язана своїм походженням творчому процесу людини. " [2, 93]

Позааудиторна діяльність студентів являє собою один із базисних складових системи самоформування майбутнього педагога: його самопізнання, самоствердження, самореалізації. Вона включає в себе діяльність комп'ютерно-діагностичних центрів, створення телефонів (кімнат "Довіра") (психокорекція особистісних якостей за допомогою психологів, педагогів, лікарів); зустрічі з провідними психологами, педагогами, фізіологами, психотерапевтами, екстрасенсами, взаємоосвіта педагогів і студентів на базі щоденника самовдосконалення; діяльності відповідних рубрик внутрівузівської преси, чітку структуру клубної діяльності.

Для реалізація програми "Я – студент" (на різних етапах реалізації особистості) був проведений цикл психолого-педагогічних практикумів з метою забезпечення студентів знаннями, уміннями і навичками самовиховуючого процесу, передбачивши їх у інтегрованій програмі самоформування особистісного "Я" студента:

1 етап комплексна програма самодослідження "Я – образ" та "Я – реальне" (порівняльний аналіз), самодослідження темпераменту, властивостей характеру, спрямованості, професійної придатності, здібностей, таланту тощо.

2-3 етапи: самодослідження ефективної галузі студента "Я – соціальне" (сенс життя), (стиль життя) "Я – інтелектуальне" в ієрархічній системі: розум–освіченість–мудрість–талант–геніальність–вищий розум, "Я – емоційне" (духовне)

4-5 етапи: інтеграція самодосліджень –саморегуляції та самореалізації (Я – дійове", "Я – ідеальне", "Я – досконалість". Узагальнення досліджень на основі тесту "Профіль особистості". Допомогти студентам спроектувати орієнтовні моделі "Я – педагог", що інтегрують індивідуально-особистісні якості людини-громадянина ("Я – людина", "Я – громадянин"), забезпечити відповідні умови для самореалізації студентів шляхом проведення: творчих звітів циклу "Я – інтелектуальне", "Я – творець", "Я – гармонія", "Я – досконалість", "Я – талант", "Я – винахідник", "Я – дослідник".

Психолого-педагогічний практикум показав, що студенти, які прагнуть до досконалості, прагнуть закріпити добудувати себе за рахунок переваги міцних матеріалів – впевненості, витримки, сили-волі й т.д.. На м'які компоненти, як виявляється, попит невеликий.

Жити з набутими якостями доводиться не на самоті, а тому ми звернулись до думки студентів про те, якими вони хотіли б бачити інших. З цією метою ми запропонували їм відповісти на такі питання: "Уявіть собі, що у нас з'явилась можливість змінити що-небудь в психології оточуючих. Якими якостями ви б їх наділили, що б ви їм додали ?" В своїх відповідях студенти віддали перевагу таким якостям: чесність – 41 %, делікатність – 39 %, порядність – 39 %, тактовність – 41 %, взаєморозуміння – 76 %, терпимість – 46 %, доброзичливість – 44 %, співчуття – 46 %. Як бачимо, матеріал з якого студенти прагнуть добудувати інших людей значно м'якший ніж той, що використовують для особистої перебудови. Подібна картина і у респондентів на питання: "Від яких якостей ви б хотіли позбавити оточуючих ?" Егоїзм – 40 %, грубість – 35 %, неповага – 76 %, бездушність – 57 %, обмеженість – 46 %.

Невже відчувається такий дефіцит добра та порядності, настільки нетерпимий надлишок егоїзму та нечесності, що студенти значно більше уваги приділяють вдосконаленню інших ніж особистому наближенню до ідеалу ?

Звісно, ні. Просто дефіцит добра в собі помічається, як стверджують психологи, в 5 раз рідше ніж в інших.

Усім особистостям притаманна природжена схильність актуалізувати свої потенційні сили. Необхідним компонентом активності є властивість здійснювати вольові зусилля (проводити вибір, приймати рішення і виконувати їх.) Активність особистості ґрунтується на спроможності здійснювати внутрішні можливості (цілі, наміри, задуми), тобто здатності самореалізуватися.

Допитливість, потяг до знань називають цецілеспрямованою цікавістю, яка здатна зумовлювати потребу у пізнанні. Завжди допитливість виконувала функцію стимулу творчої діяльності. Пристрасть до знань – одна з найсильніших пристрастей, найпіднесеніша потреба мислячої людини. Надзвичайно важливою властивістю творчої активності є її колективістський характер. Вона спирається на спілкування людей, тому що діяльності поза спілкуванням не існує.

Спілкування – це специфічна форма творчості, воно стимулює нове. У процесі спілкування відбувається взаємний обмін результатами діяльності. Інформацією, соціально-психологічними почуттями. Людина пізнає себе, вдивляючись, як у дзеркало, в іншу людину. В процесі спілкування люди виступають водночас і як об'єкти, і як суб'єкти не тільки пізнання, а й виховання.

Необхідним компонентом активності виховання є властивість здійснювати вольові зусилля (проводити вибір, приймати рішення і виконувати їх). Активність особистості ґрунтується на спроможності здійснювати внутрішні можливості (цілі, наміри, задуми), тобто здатності самореалізуватися.

Творча активність особи, її формування та ще більшою мірою реалізація залежить від розвиненості мотиваційної структури. Такі соціальні явища, як, з одного боку, знання, навички, вміння, звички, з іншого ідеали, установки, цінності, переконання, є найґрунтовнішою основою

творчої активності особи. Сила творчого потенціалу зумовлена не стільки наявністю у людини творчих здібностей, скільки мотиваціями потреби у творчості. Людина може досягти значних результатів не завдяки своїм обдаруванням, а внаслідок постійної наполегливої боротьби з наявними на її шляху труднощами. Історія знає багатьох музикантів з поганим слухом, художників і поетів з посереднім зором. Це дає підстави А. Адлеру, одному із засновників "Індивідуальної психології", стверджувати: "Ми заперечуємо існування природних здібностей. Нам здається, що всі великі людські досягнення є результатом правильного навчання, наполегливості та відповідних вправ раннього віку." [3, 11]

Творчий потенціал особи як відносно стійка система завжди багатший, ніж вимоги конкретної діяльності. Крім того, людині властиве прагнення до безперервного розвитку своїх потенцій.

Цілісність особи, писав відомий німецький психолог і філософ В. Штерн, ніколи не є завершеною і визначеною раз і назавжди конструкцією, вона неоднозначна, існує водночас реально і потенційно. Справжнє буття людини як особистості – це сфера її виходу за межі самої себе. Особа постійно екстраполює себе у майбутнє, а своє ідеальне уявлення про нього у – сьогодення. Тому творчий потенціал, особи завжди більший за той, що можна зафіксувати, а сама вона багатша змістом за все те, що бачимо в актах її конкретної діяльності. Багатство можливостей особи, практична невичерпність її творчого потенціалу і становлять ту основу, яка забезпечує втілення в життя вищих ідеалів людства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Платон. Пир. // Соч.: в 3 т. – М., 1970. – т. 2 – с. 135
2. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М., 1967. – с. 93
3. Адлер А. Индивидуальная психология // История зарубежной психологии (30-60-е гг. XX в.). Тексты. – Т. 6 – с. 11
4. Вайнцвайх П. Десять заповедей творческой личности. – М., 1990. – с. 192
5. Зигерт В., Ланг Л. Руководить без конфликтов. – М., 1990 – с. 335
6. Клепиков О.И., Кучерявий И.Т. Творчі резерви особи: Курс практичної філософії. – К., 1995 – с. 163
7. Щекин Г.В. Практическая психология менеджмента: Как делать карьеру: Как строить организацию: Научно практическое пособие . – К., 1994. – с. 399
8. Эмоциональные познавательные характеристики общения. – Ростов н/Д, 1990. – 176 с.
9. Симонов П.В., Ершов П.М. Темперамент. Характер. Личность. – М., 1984. – с. 72
10. Локк Дж. Опыт о человеческом разумении // Соч.: в 3 т. – М., 1985. – Т.1. – с. 198
11. Семке В.Я. Умейте властвовать собой, или беседы о здоровье и больной личности. – Новосибирск, 1991. – с. 237
12. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К., 1992. – с. 155
13. Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих отношений: Люди которые играют в игры: Психология человеческой судьбы. – Минск, 1992. – с. 173
14. Татеиси К. Вечный дух предпринимательства: Практическая философия бизнесмена. – К., 1992. – с. 38
15. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла // Соч.: в 2 т. – т. 2. – с. 380
16. Канетти Э. Человек нашего столетия. – М., 1990. – с. 251
17. Буренкова Л.А. Практическое руководство к успеху в жизни: 115 правил и рекомендаций бизнесменам, предпринимателям, менеджерам. – К., 1992. – с. 40
18. Гончаренко Н.В. Гений в искусстве и науке. – М., 1991. – с. 432
19. Волков Г. Три лика культуры. – М., – 1986. с. 109
20. Рибо Т. Творческое воображение. – С.-П., 1901. – с. 94

Одержано редакцією 10.01.2001.

УДК: 378.17

Л. П. ЯКОВЕНКО

ВИКОНАВСЬКИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

ЗМІСТ

<i>Бех І. Д., Павелків Р. В.</i> Пріоритети виховання сучасної вузівської молоді	3
<i>Воробйова Л. М.</i> Проблеми мовної освіти школярів у науковій спадщині К.Д.Ушинського	7
<i>Карпенчук С. Г.</i> А.С.Макаренко і соціометричне дослідження	9
<i>Наливайко І. П.</i> Організація виховної роботи учнів засобами мистецтва у Павлівській середній школі	13
<i>Антонець Н. Б.</i> Спиридон Черкасенко: умови здобуття педагогічної освіти і становлення світогляду	17
<i>Бричок С. Б.</i> Становлення та розвиток церковнопарафіяльних шкіл на Волині	23
<i>Філоненко Р. С.</i> Товариство “Просвіта” у боротьбі за збереження та розвиток українського шкільництва на Волині в період польської влади	26
<i>Сойчук Р. Л.</i> Оновлення змісту освіти у Великій Британії в 90-х роках ХХ століття	28
<i>Петренко В. В.</i> Сутність патріотизму як моральної якості особистості, його зміст і внутрішня структура	30
<i>Пальчевський С. С.</i> Віра як педагогічна категорія	32
<i>Сілкова Е. О.</i> До питання про істотні ознаки особистісно-орієнтованого навчання	35
<i>Воробйова І. А.</i> Соціокультурна компетенція як система знань, вмінь і навичок учнів	39
<i>Дупак Н. В.</i> Проблеми виховання культури праці учнівської молоді у Німеччині	43
<i>Ставицька О. Г.</i> Паралінгвістичні засоби у структурі мовленнєвого впливу: визначення понять	45
<i>Петрова М.</i> Сугестопедичні принципи навчання	48
<i>Безкоровайна О. В.</i> Теоретико-практичні основи миротворчої діяльності учнівської та студентської молоді	50
<i>Янциур М. С., Войтко А. І.</i> Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до реалізації професійної активізації учнівської молоді	53
<i>Литвиненко С. А.</i> Соціалізація та виховання як педагогічні категорії	61
<i>Кириленко С. В.</i> Технології валеологічної освіти та виховання	64
<i>Ігнатенко Г. В.</i> Значення самостійної практичної роботи в процесі трудового навчання для розвитку та виховання школярів	69
<i>Галатюк Ю. М.</i> Психолого-педагогічні особливості процесу розв’язування творчої навчальної задачі	72
<i>Свириденко С. О.</i> Робота класного керівника з формування здорового способу життя школярів	76
<i>Кирильчук Ю. В.</i> Вправи на заняттях з автосправи як засіб індивідуалізації процесу навчання студентів	82
<i>Роценюк А. М.</i> Проблеми адаптації студентів першокурсників у вищому навчальному закладі	85
<i>Сидоренко В. В., Щетина Н. П.</i> Робочий зошит як засіб оптимізації навчально-пізнавальної діяльності школярів на уроках креслення	89
<i>Пилипенко О. І.</i> Превентивна освіта в контексті соціалізації студентів	96
<i>Оржеховська В. М.</i> Проблема формування здорового способу життя в системі підготовки студентів	99
<i>Терешко Т. В.</i> Особливості становлення і розвитку жіночої освіти на Волині в кінці ХІХ –	10

поч. XX ст. в умовах імперської політики царату	3
Буцяк В. І. Педагогічна культура в системі професійної підготовки майбутніх вчителів музики	10 8
Лесняк Н. В. Спрямування мовленнєвої роботи на заняттях з образотворчого мистецтва	11 3
Тюска В. Б. Творчість – як діяльнісний спосіб життя особистості	11 6
Яковенко Л. П. Виконавський аспект підготовки вчителів музики	11 9
Черній А. Л. Творчий потенціал учителя як один із пріоритетних напрямів національної освіти	12 3
Харламенко В. Б. Стан і проблеми професійної орієнтації учнів у роботі вчителя трудового навчання	12 6
Сингаївський Д. В. Використання відомих конструкцій “вічних” двигунів в процесі вивчення основ наук і трудової підготовки школярів	13 0
Смалько М. Ф. Індивідуально-особистісний аспект у розвитку музичної обдарованості: традиції та сучасність	13 5
Димченко С. С. Специфічні прийоми вивчення музичних творів напам’ять	13 9
Сяська В. Н. Метод інтеграційно-спеціалізованого навчання зі зворотним зв’язком з курсу “інженерна графіка” – основа творчої моделі освіти для XXI століття	14 3
Яцейко В.А., Сех І.С. Інтерактивна модель навчання, як один із дидактичних пошуків в процесі гуманізації освіти	14 8
Відомості про авторів	15 5

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор Бричок Б. П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

КОМП'ЮТЕРНА ВЕРСТКА БОНДАРЯ А. М.

Здано до набору 20.01.2001 р. Підписано до друку 30.03.2001 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 19,55. Обл. вид. арк. 19,92. Замовлення № 127 Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 15. — Рівне, РДГУ, 2001р. — 160 с.

ISBN 966 — 7281 — 06 — 6.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20